

Ilmastokestävä Punainen Risti

Vinkkejä osastojen ilmastotyöhön

Ilmastonmuutos on aikamme suurin ongelma, joka vaikuttaa meidän kaikkien elämään. Se on valtava humanitaarinen haaste, joka heikentää miljoonien ihmisten mahdollisuuksia hankkia ravintoa, asua kotiseudullaan ja selvitä yhä useammin äärimmäisistä sääilmiöistä. Lähes kaikki tulvien, myrskyjen ja muiden luonnonilmiöiden aiheuttamat katastrofit ovat kokonaan tai osittain ilmastonmuutoksen seurausta ja vaikutukset vain kasvavat.

Jotain on siis tehtävä.

Suomen Punaisen Ristin ilmastokestävyyden linjaus hyväksyttiin syksyllä 2022. Linjaus ohjaa erityisesti järjestön oman toiminnan kestävyyttä, ilmastonmuutokseen sopeutumista ja valmiustyötä sekä ilmastonmuutokseen liittyvää viestintää ja vaikuttamista. Koko järjestön yhteinen linjaus rohkaisee ja tukee kaikkia Suomen Punaisen Ristin toiminnassa mukana olevia arvioimaan toiminnan ilmastovaikutuksia, tekemään päästöjä vähentäviä päätöksiä ja tarvittaessa muuttamaan toimintamallejaan. Tarkoituksena on, että linjaus otetaan huomioon osastojen ja piirien toimintasuunnitelmissa sekä sopimuksissa kumppanien ja alihankkijoiden kanssa.

Punaisen Ristin ydintehtävä ja vahvuus on varautua kotimaassa ja maailmalla tapahtuvien katastrofien ja onnettomuuksien uhrien auttamiseksi. Punaisella Ristillä on valmius toimia, jos avun tarvetta ilmenee. Ilmastokestävyyden linjaus asettaa koko järjestölle tärkeän tehtävän arvioida paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti ilmastokriisin vaikutuksia ja varautua niihin. Valmius- ja toimintasuunnitelmat ovat osuva tapa miettiä paikallisesti, miten vastaamme ilmastokriisin aiheuttamiin muutoksiin ja miten muutamme toimintaamme.

Punainen Risti ei ole yksin ilmastonmuutoksen vaikutusten kanssa. Meillä on kumppaneita, ja yhteistyön tarve kasvaa. On tärkeää, että huomioimme konkreettisesti ilmastonmuutoksen vaikutukset myös, kun teemme yhteistyötä kumppaneidemme kanssa ja vastaamme uusiin avuntarpeisiin.

Tämän esitteen tavoitteena on innostaa ja rohkaista Punaisen Ristin osastoja ja toimintaryhmiä miettimään omaa ilmastovaikutustaan ja antaa vinkkejä asioista, joihin kannattaa kiinnittää huomiota. Tästä oppaasta löytyy ideoita osastojen toimintaan aina helpoista teoista toimintatavan murrokseen. Tarkoituksena on, että kaikille löytyy jotakin, johon tarttua riippuen osaston resursseista, toiminnan laajuudesta ja olosuhteista.

Pienilläkin teoilla on merkitystä. Jos osastollanne on jo hyviä käytäntöjä, laittakaa ne kiertoon. Jaathan omat hyvät ideasi muille osastoille esimerkiksi piirin tapahtumissa, sosiaalisessa mediassa tai valtakunnallisissa tapahtumissa!

**Ilmastokestävyyden linjaukseen pääset
tutustumaan verkossa osoitteessa:**

<https://www.punainenristi.fi/tyomme/eettinen-ja-vastuullinen-punainen-risti/ymparistovastuu/>

Oman toiminnan ilmastokestävyys

Päästöjen vähentäminen ja oman toiminnan ympäristövaikutusten pienentäminen on koko järjestön yhteinen tehtävä. Jo nyt teemme asioita hieman toisin: digitalisoidaan toimintaa, voimme hyödyntää fossiilittomia energialähteitä ja suosia kiertotaloutta. Osastoissa voidaan edistää hyviä käytäntöjä, jotka parhaimmillaan lisäävät sekä toiminnan kestävyttä että erilaisia toimintaan osallistumisen mahdollisuuksia muun muassa digitaalisin keinoin. On tärkeää tunnistaa jo olemassa olevat hyvät toimintamallit ja jakaa hyviä käytäntöjä osastojen välillä.

Helppoja tekoja:

- Etätaapaamiset silloin, kun asia sen mahdollistaa.
- Jalkaisin, polkupyörällä, julkisilla tai kimpakyydillä liikkuminen aina kun mahdollista.
- Kokoustarjoilujen ilmasto- ja ympäristöystävällisyys (mm. punaisen lihan ja muiden eläinperäisten tuotteiden välttäminen tai vähentäminen, kausivihannesten suosiminen ja hävikin vähentäminen).
- Kertakäyttöastoiden käytön välttäminen, mikäli on mahdollista käyttää oikeita astioita.
- Tulostamisen välttäminen, mikäli paperia ei oikeasti tarvita. Osallistujilta voi myös kysyä etukäteen, onko tarve tulostaa.
- Jätteen minimointi ja kierrättäminen.
- Muovin välttäminen pakkausmateriaalina silloin, kun sen käyttö ei ole olennaista tuotteen säilymiselle.
- Energiatohkeus: valojen ja tietokoneiden sammuttaminen, lämmityspattereiden ja ilmastointilaitteiden käytön sääntely.
- Ei hankita turhia tavaroita.

Edistyneitä toimia:

- Perehtyminen oman toiminnan ympäristövaikutuksiin ja ilmastokestävyyden osaamisen kartuttaminen.
- Omien päästöjen tiedostaminen, niiden laskeminen jonkun olemassa olevan ilmastolaskurin avulla tai käyttämällä keskustoimiston laskentatyökalua.
- Ilmastokestävyyden linjauksen huomioon ottaminen osana osaston toimintasuunnitelmaa.
- Yhteistyö muiden osastojen ja ilmastovaikuttajien kanssa ilmastokestävyyden edistämiseksi.
- Toimitilojen energiankulutuksen vähentäminen ja sähkösopimuksen tarkistaminen (omat tilat tai vaikuttaminen tilojen omistajiin): esim. led-lamput, lämpötilan alentaminen.
- Kierrätysmahdollisuuksien edistäminen (omat tilat tai vaikuttaminen tilojen omistajiin).
- Toimitilojen tehokkaampi hyödyntäminen (jaetut tilat, yhteiskäyttö, turhista tiloista luopuminen).
- Hankinnoissa ilmastokestävyyden huomioiminen sekä hankinnan tarpeen arviointi.
- Hankitaan ympäristösertifioituja tuotteita tai käytettyjä tuotteita.
- Tempaukset omaan ympäristöön liittyen, esimerkiksi ympäristöhoitoon, roskien keräämiseen, mahdollisesti yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa.

- Palkitseminen ja muistaminen aineettomina kiitoksina tai hyödyllisinä tarvikkeina (esim. vapaaehtoisten kiittäminen aineettomilla lahjoilla tavaroiden sijaan).
- Koulutusten järjestäminen etäyhteydellä, webinaarien järjestäminen.
- Kestävyyden huomioiminen sijoitustoiminnassa.
- Kestävyyden huomioiminen varainhankinnassa, esim. millaisia ja miten tuotettuja tavaroita myydään.
- Vapaaehtoisten, ryhmänohjaajien ja kouluttajien kouluttaminen etäosallistumisen ja fasilitoinnin taitoihin sekä tarvittavien työkalujen tarjoaminen.
- Osallistuminen Suomen Punaisen Ristin ilmastovaikuttajien toimintaan.

Toimintatavan murroksia:

- Osastolle nimetään ilmastovastaava.
- Osastolle laaditaan tavoitteellinen ilmastosuunnitelma ja sille seuranta.
- Ilmastoön liittyvä toimintaryhmä.
- Kiertotalouden käytännön edistäminen, esim. käytettyjen tavaroiden hyödyntäminen omassa toiminnassa, kierrättäminen tai kirpputoritoiminta.
- Osallistuminen koko järjestön hiilijalanjäljen laskentaan, päästöjen vähentämissuunnitelma ja sitoumus olla hiilineutraali 2030 mennessä.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja valmiustyö

Ilmastonmuutos tuo mukanaan haasteita ja lisääntyvää avun tarvetta myös Suomessa. Ilmastonmuutokseen vastaaminen edellyttää tietoisuuden lisäämistä sää- ja ilmastoriskeistä sekä keinoista sopeutua muutokseen. Sopeutuminen on pitkäjänteistä valmistautumista äkillisiin kriisitilanteisiin. Ilmastonmuutoksen edetessä esimerkiksi sään ääri-ilmiöitä esiintyy yhä useammin, ja ne ovat entistä voimakkaampia. Ilmastonmuutoksen seuraukset pakottavat ihmisiä liikkeelle maailmalla, ja tämä voi näkyä kasvavana muuttoliikkeenä myös Suomeen ja siten avun ja suojelun tarpeen kasvuna.

Helppoja tekoja:

- Ylläpidetään osaamista osallistumalla ajankohtaisiin (etä)koulutuksiin varautumiseen liittyen (mm. sään ääri-ilmiöt).
- Ylläpidetään hyvää yhteistyötä naapuriosastojen kanssa ja osallistutaan alueellisiin teemaan liittyviin tapaamisiin.
- Osastolla on oma valmiussuunnitelma, tai osasto on mukana alueellisessa suunnitelmassa.

Edistyneitä toimia:

- Tunnistetaan ilmastonmuutoksen paikalliset vaikutukset tai muutokset (kuten helleaallot, tulvat, tykkylumi jne.).
- Valmiusharjoituksissa tunnistetaan valmiuden kannalta keskeisiä ilmastonmuutokseen linkittyneitä riskejä (kuten puhtaan juomaveden saanti ja sähkökatkot).
- Tunnistetaan haavoittuvat ryhmät, kuten vanhukset helteiden aikaan jne.
- Yhteistyö muiden osastojen ja toimijoiden kanssa valmiusharjoitusten järjestämiseksi.
- Asiantuntijoiden ja viranomaisten osaamisen hyödyntäminen.
- Yhteistyö paikallisten viranomaisten kanssa, muun muassa kuntien ilmasto- tai valmiussuunnitelmien laatimiseksi.
- Aktiivinen arjen turvallisuuden ja valmiuden edistäminen sekä uusien vapaaehtoisten ottaminen mukaan toimintaan.

Toimintatavan murroksia:

- Ajankohtaisen tutkimustiedon (kuten ilmatieteenlaitos tai www.ilmastopas.fi) hyödyntäminen osana valmiussuunnittelua.
- Laaja-alainen yhteistyö muiden paikallistoimijoiden kanssa.

Viestintä ja vaikuttaminen

Viestinnällä ja vaikuttamisella vahvistetaan Suomen Punaisen Ristin roolia ja mahdollisuuksia ennaltaehkäistä, varautua ja vastata ilmastonmuutoksen lisäämiin katastrofeihin. Viestinnällä lisätään ihmisten tietoisuutta sää- ja ilmastoriskeistä ja sopeutumismahdollisuuksista. Viestinnällä myös vahvistetaan Punaisen Ristin asemaa kaikkein haavoittuvimpien ihmisryhmien puolestapuhujana ja ilmastotoimijana. Toiminnasta viestiessä keskitytään ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautumisen ja sopeutumisen näkökulmasta.

Helppoja tekoja:

- Osallistuminen Nälkäpäivään näkymällä paikallisesti.
- Osaston toiminnasta viestiminen Omassa ja uusien vapaaehtoisten aktiivinen vastaanotto järjestelmän kautta.
- Punaisen Ristin ilmastoviestien jakaminen sosiaalisessa mediassa.

Edistyneitä toimia:

- Ilmastonmuutoksen inhimillisten vaikutusten esiin tuominen kirjoittamalla esimerkiksi blogiin tai paikallislehteen.
- Tilaisuuksien luominen ilmastonmuutoksen torjunnan hyväksi.
- Tiedon lisääminen ilmastonmuutoksen paikallisista vaikutuksista valmiuden näkökulmasta, esimerkiksi keskustelutilaisuuksia järjestämällä.
- Viestitään omista, hyvistä paikallista käytännöistä ja onnistumisista, esim. yhteistyö kunnan kanssa päästöjen vähentämiseksi tai paikallistoiminnassa (kierrätys, ruokahävikin vähentäminen jne.).

Toimintatavan murroksia:

- Osastolle laaditaan viestintä- ja vaikuttamissuunnitelma.
- Osasto seuraa ja viestii ilmastotoimistaan.
- Webinaarin tai koulutuksen järjestäminen ilmasto- ja valmiuskysymyksiin liittyen.
- Aktiivisen ilmastotoimintaryhmän perustaminen.

